

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticvm

Wiestner, Jacob

Monachii, 1705

VI. De Modis acquirendi Jus Decimas percipiendi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62668](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62668)

tit. Lib. 1. cap. 25. à n. 6. Prius autem & principale decimandi jus in laicos non cadere, D. Thomæ cit. 9. 89. art. 3. Pannormit. in c. *Quamvis* 17. n. 2. cit. Suarez cap. 25. n. 2. & aliorum DD. sententia certa ratiōque perspicua est; quia Sacramenta cateraque Divina ministrandi potestas & obligatio ex institutione Divina pendet à Sacramento Ordinis: quò cum laici careant, in obligatione & potestate illa fundatum illud decimandi jus ullà humanà, etiam Apostolicà, concessione in eos non cadit, secundum *can. Decimas* 16. 9. 1. & 7. c. *Ad hac* 15. & c. *Quamvis* cit. Principale, inquam; quia minus principale & fundatum in usu jurisdictionis spiritalis in foro Ecclesiæ externo aliòve simili ministerio, ab Ordine essentialiter non pendente, si à Papa laicis concederetur, eos non merè laicos, sed aliquò modo personas Ecclesiasticas censeri, advertit cit. Suarez n. 5.

ARTICULUS VI.

De Modis acquirendi
jus Decimas percipiendi.

SUMMARIUM.

79. Præcipuus est Collatio vel Unio beneficiorum curati.
80. Præterea decima acquiruntur I. Privilegiò Apostolicò.
81. II. Donatione laicorum, eas etiam injus, sed Lateranense Concilium antecedente titulò detinentium.
82. III. Venditione.
84. Non tamen ab Ecclesia laico factà.
85. IV. Permutatione.
86. V. Transactione & Compromisso.

87. VI. Infeudatione & Emphyteuticatione.
88. Laicis ab Episcopo &c. ante.
89. Post Concilium Lateranense à solo Papa factà.
90. Sibi in feudum datas laici transferre in alios possunt.
91. Nisi expressè prohibiti sint in concessione.
92. VII. Prescriptione.
93. Quà tamen non acquiruntur à laicis.
94. Licet ab ipsis percepta sint tempore immemoriali.
95. Earumque perceptio licitè continetur.
96. Donec de Vitioso initio constet.
97. Decimas laici etiam contra laicos non prescribunt.
98. Nisi in hos irrevocabiliter sint translata.
99. Ad Ecclesiam tamen reverse in alios laicos nequeunt transferri.

Præcipuus, & Juri primæque Decimarum institutioni maximè consentaneus decimas acquirendi modus est Canonica affectio Ecclesiæ Cathedralis, & præsertim Parochialis: eique similis Ecclesiæ vel beneficii cum alia Ecclesia, Monasterio, dignitate &c. unio, c. *Exposuisti* 33. de *Præb. & dignit.*

Præter quos modos acquiri Decimas percipiendi jus potest Primò privilegiò sedis Apostolicæ: vi cujus jus illud non solum Ecclesiis non curatis, Monasteriis aliisque locis & personis Ecclesiasticis, sed laicis quoque competere potest juxta, dicta n. 77.

Secundò Donatione laicorum cum consensu Episcopi, c. *Cum Apostolica* 7. de *lit. qua à Prælat.* non solum eas justò & validò titulò possidentium; cum à talibus posses-

D d d 2

bus possessoribus per donationem, in quem voluerint, locum Religiosum, liberè, & Episcopi consensu non accedente, valeant transferri, ut cum Soto *Lib. 9. de Justit. q. 4. art. 3.* & aliis notat Barbosa in *c. cit. n. 6.* sed, ut iste advertit, etiam §2. injustè eas detinentium. Qua in re tamen multum interest, an decimæ ita detineri cæperint ante, vel post Concilium Lateranense, *c. Prohibemus 19.* relatum; cum primùm post Concilium hoc injustè detentæ restituendæ sint Ecclesiæ, cum ejus injuria & damno detinentur; & istam suo jure privare Episcopus nusquam permittatur; quia *c. Cùm Apostolica cit. Innocentius III.* agit de decimis ante Concilium illud laicis in feudum concessis, ad easque suam dispositionem restringit, Suarez *Tract. 2. de Relig. lib. 1. cap. 26. n. 13. in fine* Decimæ verò, quas contra Urbani II. *can. Decimas, 16. q. 7. & Feud. Lib. 1. cap. 6.* relata & Lateranensi antiquiorem dispositionem Prælati inferiores laicis concesserunt, ab his, licet earum detentoribus injustis, si ad eas Ecclesiis, ad quas spectant, restituendas induci fortè nequeant, per donationem in alium locum Religiosum cum Episcopi consensu transferri (vel potius hujusmodi locus eas recipere) permittuntur *c. Cùm Apostolica cit.*

Quod autem istius textus dispositio decimas injustè possessas concernat, *cit. Suarez n. 11.* eruditè desumit Imprimis ex verbo *Detinere*, quod non, ut verbum *Possidere*, ad jus, sed ad factum refertur, *l. Possessio 49. ff. de Acquir. possess. Rebuffus de Decimis q. 101. n. 24.* Dein; quòd *c. cit.* allegatus S. Hieronymus expressè loquatur de *Decimis à laicis malè detentis*; & tamen, eas in alium locum Religiosum transferri posse, asserat, eumque Innocentius sequatur. Et demum ex eo; quòd Papa ille laicum decimarum detentorem moneri jubeat, *ut eas restituat Ecclesiæ, ad quam spectant*; & si ad hoc fortè nequeat induci, tum demum alio loco assignari, vel potius assignatas ab illo cum consensu Episcopi acceptari permittat, cujus ratio reddita est *Tit. 10. n. 1.*

Tertiò Venditione: quæ à spirituali titulo præcisum & merè temporale jus sive decimales fructus percipienti facultatem, ex justa causa & adhibitis solemnitatibus, ab una Ecclesiâ in aliam transferri posse, omnes facile concedunt; quòd in spectatum temporalem recipiat actionem, Nonetiam in laicos; cum in Ecclesiarum Prælati, illas his vendere volentibus, vehementer oblat *Constitutio Lateranense c. Prohibemus cit. Turonensis can. Decimas cit.* uti & *Constitutiones Apostolicæ, c. Ad hæc 13. c. Quædam 10. &c.* ut quis non immeritò miretur, quòmodo decimæ venditione, aliove simili contractu ab Ecclesiarum Prælati & Doctoribus in laicos sine scrupulo transferantur, cum ea ipsorum facultas neque in sacrorum Canonum ignorantiam; quæ hæc ipsis probrosa: neque in Consuetudinem refundi possit; cum enim ex illa consuetudine indemnitate Ecclesiarum, illis onerosa & damnosa; ac proinde irritabilis esset consuetudo, quæ illis ferèrissimè prohibitam decimarum in laicos translationem permittit, per text. & *DD. in c. 1. de Consuet.*

Quartò, Permutatione decimarum unius Ecclesiæ cum decimis alterius, *ad quaestiones 6. de Rer. permut.* ad cuius regimen valorem, præter justâ causam, exiguntur solemnitates, proditæ *can. Sine exceptione, 12. q. 2. c. 1. & Tit. 8. de lit. qua à Probat. quia permutatio species quedam est Alienationis, c. Nulli 5. de Reb. Eccles. alien. & Novell. 7. cap. 1. V. Alienationis.* Cavendum insuper; ne juris decimarum directi & spirituali titulo annexi permutatio fiat

tio fiat interveniente aliquo temporali ;
quia ita facta Simoniacae foret, Glossa in
c. cit. *V. Temporalia*, Rebuffus cit. q.
10. n. 17. & Moneta de Decimis cap. 5.
n. 137.

86. Quinto, iisdem solemnitatibus præ-
vis, facta Transactione seu amicabile
Compositione, c. *Statuimus 2. & c. Ve-*
nietus 8. de Transact. ubi hac de re actum
à n. 31. & Compromisso in unum vel
plures arbitros, c. *Ad Apostolica cit. pr.*
iuncto c. 1. *Et. de Arbitr.* Laiman Lib.
4. tract. 6. cap. 6. n. 1.

87. Sexto Infeudatione: cujus tamen
(eique affinis Emphyteusos) beneficiò
post Alexandrū III. c. *Adhuc, Et. Quam-*
vis cit. sub eoque anno Christi 1179.
celebratum Concilium Lateranense, c.
Prohibemus 19. relatum: imò jam ab
Urbanū II. & Concilii Turonensis, can.
Decimas & cap. 6. cit. relati & annò
1096. celebrati, tempore decimæ laicis in
feudum concedi à solo Papa possunt: ea-

88. rumque ab inferiore Prælate quocunque
laicis factæ concessionem ipsò Jure irritæ
sunt: etsi ab iis ante posterius hoc Con-
cilium sine Apostolico consensu factæ pro
validis habeantur, cit. cap. 6. verbis;
Quod autem antè datum fuerit, firmi-
ter permanere debet. Ratio Apostoli-
carum & Conciliarium prohibitionum
gravissima: sed non ea fuit; quòd deci-
mæ jus spirituale istiusque laici fiat inca-
paces, ut aliqui malè arguunt; quia hoc
modò acceptæ & in spiritualis officii ti-
tulo fundatæ ante illos summos Pontifi-
ces & Concilia non perpetuà duntaxat,
sed temporaneà quoque concessione in
laicos transferri nunquam potuerunt:

89. sed; quòd decimas per infeudationem
aut aliam similem viam in laicos transfe-
rendi facultas Ecclesiis valde damno-
sa esset, propter abusum & prodigalitem
Prælatorum in iis concedendis; Suarez

cit. cap. 26. n. 6. Palao *Tract. 10. disp.*
unica, p. 9. n. 6. & Pirrhing ad hanc Ru-
bric. n. 141. Qua ratione decimas, et-
iam à spirituali titulo præcisas, sicut
Infeudatione eique affini contractu Em-
phyteutico, sic etiam Donatione, Ven-
ditione, Permutatione & quavis alia ra-
tione ab Ecclesiis, Monasteriis cæterisque
sacris & Religiosis locis perpetuò in lai-
cos transferri absque sedis Apostolicæ
authoritate non posse, evincitur, & cum
Glossa in c. *Quamvis cit. V. Concesserit,*
Suarez cap. 25. n. 9. & Pirrhing cit. n.
141. observant. Quod vel maximè ve-
rum est post editam à Paulo II. *Extra-*
vag. Ambitiose, de Reb. Eccles. alien. quæ
non decimarum duntaxat, sed generali-
ter omnium rerum immobilium hisque
æquivalentium & ad Ecclesias pertinen-
tium, in laicos & in alios etiam aliena-
tio quæcunque, non perpetua solum,
ut c. *Nulli 5. eadem Rubr. Et. Vestra 2. de*
Locato, vel ad longū sive quodcunque de-
cenniò majus tempus, ut *Clement. 1.*
iuncta Glossa *V. Modicam, de Reb. Eccles.*
alien. sed etiam ultra triennium extensa
earum locatio prohibita est & irritata,
ut *Tit. 13. n. 99. & Tit. 18. à n. 7.* ple-
niùs est explicatum.

Dubium & controversia est, an lai-
cus decimas Canonice, hoc est, ante La-
teranense atque etiam Turonense Conci-
lia ab Episcopo, Abbate &c. vel postea
à Papa in feudum acceptas in alios etiam
laicos valeat transferre. Quod cum Pa-
normit. in c. *Prohibemus cit. n. 4.* negant
Rebuffus cit. q. 10. n. 26. & Petr. Bar-
bola in l. *Titia 46. ff. Solutio matrim. n.*
54. quòd earum in hos translatio prohi-
bita disertè sit c. *Adhuc & c. Prohibemus*
cit. Accedit ratio; quia, si earum in a-
lios translatio esset permissa laico vasallo,
iste Sedis Apostolicæ vel etiam Prælate-
rum inferiorum, Conciliis illis antiquio-
ri be-

ri beneficiò in feudum acceptas & iustè possessas decimas alteri laico subinfeudare possit, maximò præjudiciò Ecclesiæ; cum ita subinfeudatæ decimæ difficultè ad eam reverterentur; quia, vasallo committente Feloniam, eoque & descendenti- bus masculis omnibus mortuis decimæ non reverterentur ad Ecclesiam: sed pe- nes subvasallum remanent: si iste Ec- clesiæ ex tali infeudatione debita servitia paratus esset exhibere, Feud. *Lib. 2. Tit. 9. V. Si verò.*

Verum *cc. cit.*, utroque sermo est de Decimis, quas laici contra Concilii Turonensis prohibitionem acceptas, ac proinde injustè, detinent, ut probè ad- vertit Suarez *cit. cap. 26. n. 7.* Unde hic Doctor, eumque secutus Laiman *cit. cap. 6. n. 6.* cum Glossa in *c. Prohibemus cit. V. Laicos*, Felino in *c. Qua in Ec- clesiarum 7. de Constit. n. 69.* Sylvestro *V. Decima, q. 10. d. 3.* & aliis ab ejus- modi laico decimas per successionem hæ- reditariam instar alterius feudi in filios aliòsque descendentes, juxta Feudi institutio- nem, transmitti docent.

Plus, quàm *cc. cit.* textus diffi- cultatis habet contra hujusmodi decima- rum in alios translationem allata ratio propter DD. de eiusmodi Subinfeudatio- ne disensionem, apud Clarum §. *Feu- dum, q. 32. n. 5.* Quidam enim, §. *Si ve- rò cit.* Fori usu receptum, negant, ejus- que dispositione non obstante, masculo- rum à vasallo descendentiæ ultimi mor- te feudum domino directo aperiri, volunt, secundum Jus commune: cujus quasi Re- gula est, resolutò jure dantis resolvi e- tiam jus accipientis sive ejus, cui est da- tum, *l. Lex 31. pr. ff. de Pignori. & l. Peto 69. §. 1. ff. de Legat. 2.* Alii, §. *cit.* locum esse, volunt in feudis solum Se- cularibus: non etiam in Ecclesiasticis, præsertim decimarum; quòd istarum in

Feudum concessio juris sit stricte interpretanda si in earum infeudatione expressum non est, subinfeudari sine Prælato consentiente nequeant, & à vasallo descendentiæ ultimi morte ad Ecclesiam revertantur. Alii demum cum Glossa aliisque DD. *cc. cit.* Ecclesiastica etiam decimarum feudatæ, nonicè obtenta, à vasallo laico, in eorum concessione expressè non prohibito, sub- infeudari saltem Episcopi consensu accedente posse, concedunt, cum; quòd secundum naturam feudi, id permittenti, concessæ videantur: tum verò; quòd, cum decimæ infeudatæ non sint sub Ec- clesiæ dominio Utili, sed tantum Directæ, per utilis domini translationem in alios res ipsius Ecclesiæ alienari non videantur.

Quin, decimas, per vasalli sine de- scendentibus defuncti mortem Ecclesiæ quidem apertas, sed nondum incorpo- ratas, ab ejus Prælato ex justa causa ad feudum alteri concedi sine tolerantiis posse, satis probabiliter existimant *cc. cit.* Suarez *n. 9.* & Laiman *n. 6.* propter res- tum *c. fm. de Feudis*: quò rerum ad Ec- clesiam revertarum nova infeudatio Præ- latis, etiam juramentò de rebus Ecclesiæ non alienandis & in feudum non con- cediendis præstitò adstrictis, generaliter ab- struitur; quòd eorum juramentò talis iste non comprehendatur. *Ex ipso, in- quam, causa;* quia, si nova decimarum infeudatio (ut post Lateranense, imò Turonense Concilium, juxta dicta *Tit. 20. n. 33.*) Ecclesiæ damnosa aut minus quàm olim utilis foret; quòd olim de- cretæ concessions causa, rerum statum tem- pore mutato, cessarit, iterata quo- rumcunque rerum Ecclesiasticarum & om- nium maximè decimarum infeudatio à Prælato sine consensu Apollitico permitti- sa non esset.

Septimò Præscriptio: quòd tamèn ab Ecclesiis aliisque locis & personis Ec- clesiæ

clericalibus non eodem semper temporis spatio decimæ acquiruntur; cum ab istis perinde, ut aliæ res immobiles, adversus privatum quemcumque præsentem decem, absentem viginti cum titulo, sine isto triginta annorum spatio præscribantur, *l. Distina 4. § 1. fin. C. de Longi temp. prescript.* Quando autem earum præscriptio procedit contra Ecclesiam, multum interest, an ista Parochialis & prædia seu fundi, ex quibus decimæ proveniunt, intra ipsius fines siti sint vel non; quamvis enim adversus aliam quamcumque, Romanâ inferiori & specialiter non privilegiatam, Ecclesiam quadragenariæ sine titulo, *Auth. Quas actiones C. de SS. Eccles. C. de quarta 4. c. ad aures 6. § c. illud 8. pr. de Prescript.* adversus Parochialem tamen Ecclesiam, intra ejus fines producuntur, non nisi quadragenariæ titulõ munitæ, vel immemorialis temporis præscriptioni est locus, *c. 1. eadem Rubric. in 6.* Ratio est; quia quoad decimarum perceptionem jus commune Parocho sive Ecclesiæ Parochiali specialiter afficit: extraneis autem, tam locis quam personis etiam Ecclesiasticis, eas adversus Ecclesiam Parochialem præscribentibus resistit, *can. Ecclesias 13. q. 1. can. Si quis laicus 44. § c. 16. q. 1. c. fin. de Paroch. c. Cum contingat 29. hic § c. Ad Decimas 2. de Rescript. spoliar. in 6. § c. 1. de Prescript. in 6.* cuiusmodi Juris communis resistentia aut aliunde orta malæ fidei præsumptio cum præscribenti adversatur & deficit titulus, non sufficit quadragenariæ, sed necessaria est possessio tanti temporis, cuius in initio memoria non existit, *c. 1. cit. Panormit. in c. Si diligenti 17. de Prescript. in 20. Covarr. Lib. 1. Var. cap. 17. n. 7. Molina Tract. 2. de 1. & 1. disp. 75. n. 1. & Laiman Lib. 3. Tract. 1. cap. 8. n. 14.*

Dubium est, an decimæ præscribi etiam valeant à laicis. Quod concordibus calculis DD. negant, & clarè decimæ est *c. Causam 7. de Prescript.* cuius tenor est, *Cum laici decimas detinere seu possidere (Civiliter & Juridicè, secundum Glossam ibi V. Detinere) non possint, eas nulla valent præscribere ratione, etiam tempore longissimò & omnino immemoriali, Panormit. in c. cit. n. 2. § 3. Felinus ibid. n. 2. cit. Rebuffus q. 13. à n. 67. Covarruvias cit. cap. 17. n. 5. Balbus de Prescript. p. 1. pr. p. 4. q. 7. n. 57. & Gilcken similis Tract. p. 3. cap. 8. à n. 16.* Ratio reddi solet; quòd decimæ sint jus spirituale aut huic annexum; ac proinde in laicos non cadat earum possessio: sine qua nulla, quantuncumque temporis, præscriptio procedit, per *l. Sine possessione 25. ff. de Usucap. eique consonam Reg. 3. in 6.*

Sed, licet hac ratione legitime concludatur, eà tamen plus non evincitur, quam laicorum præscriptioni obnoxium non esse decimandi jus Directum, fundatum in spirituali titulo, seu potestate & obligatione Sacramenta cæteraque Divina ministrandi: quæ non sola, nec principalis decisio est *c. Causam cit.* cum verisimile non sit, in ejus casu Nobilem laicum pro jure decimandi, fundato in titulo, in ipsum apertè non cadente, egisse: sed jus duntaxat ab ejusmodi titulo abstractum sive decimales fructus percipiendi facultatem merè temporalem, quasi præscriptam sibi adjudicari postulasse, ut præter alios rectè observat *citr. Suarez cap. 27. n. 1. Laiman cap. 6. n. 8. Barbosa in c. Causam cit. n. 2. Zæsius ad hanc Rubr. n. 51. & Pirrhing ibid. n. 42.* qui propterea, *c. cit.* decisionem etiam de jure decimandi à titulo spirituali separato, & fructus solos percipiendi facultate procedere, docent cum Beroio *Con-*

97. Dubium non minus practicum est tertio, an laici decimas praescribere etiam contra laicos non possint. Non posse, evincere videtur defectus possessionis necessariae ad omnem praescriptionem. *l. & Reg. Sine possessione cit.* Nihilominus ex communi DD. sententia locus est distinctioni; vel enim decimae in laicos canonice & non solum ad tempus, sed perpetuo & omnino irrevocabiliter aliquando translatae sunt, vel non? Si posterius hoc, eas etiam contra laicos praescribi non posse, omnino evincit defectus 98. possessionis. Si prius, eas contra hos praescribi posse, cum Felino in *c. Causam cit. n. 4.* verius defendunt Gutierrez *Lib. 1. Practic. q. 15. n. 7.* Moneta *de Decimis, cap. 5. n. 118.* Barbosa in *c. Causam cit. n. 5.* Zaccius *ad hanc Rubr. n. 52.* & Engel *ibid. §. 2. n. 20.* Ratio est partim; quod per huiusmodi concessionem a spiritualis officii titulo omnino avulsae & decimarum proprie acceptarum naturam amisit, rebus laicorum patrimonialibus accessisse videantur: partim vero; quod hoc casu earum praescriptio nullum aut vix ullum praedictum afferat Ecclesis: ad quas, quia non facilius quam aliae laicorum res & bona rediturae sunt, parum refert, an apud hunc vel alium laicum existant. Quae causa est, cur hoc casu a laicis possideri posse videantur; cum mutata natura bonis laicorum patrimonialibus ac prophanis accenseantur, ut notat Barbosa in *c. Statuto 2. in 6. n. 12.* Unde

de ipsis perinde, ut de aliis bonis propriis disponere valebunt, Gutierrez *cit. q. 15. n. 7.* & Barbosa in *c. Prohibemus cit. n. 7.*

99. Casu tamen, quod ejusmodi decimae laicorum donatione aut alia via ad Ecclesiam reversae, eisque incorporatae sunt, ab istius Praelato in laicos perinde, ut aliae a titulo spirituali & Ecclesis in laicos nunquam translatae, transferri sine Sedis Apostolicae auctoritate amplius non possunt; quod primariam naturam reassumant: & propterea earum in laicos alienationi obstat prohibitio Conciliorum Turonensis ac Lateranensis, *can. Decimas & c. Prohibemus cit. & Extravag. Ambrosiae, de Reb. Eccles. alien.* Ita Oldradus *Consil. 92. n. 2.* & ferè quotquot, decimas a valallo mortuo ad Ecclesiam reversas denuo infeudari a Praelatis non posse, docent cum Covarruvia *cit. cap. 17. n. 5.* Menochio *Lib. 6. Praesumpt. 86. n. 3.* & Fachineo *Controvers. Lib. 7. cap. 72.* ad mentem S. Ludovici, qui omnes decimas ad Ecclesiam reversas amortizari, lege Regia declaravit 1277. apud Rebuffum *cit. q. 10. n. 54.*

ARTICULUS VII.
De Decimis Novallium,
SUMMARIUM.

- 100. *Novalis nomen latè & improprie;*
- 101. *Proprie & strictè,*
- 102. *Et strictissime sumi potest;*
- 103. *Et ita solet in Privilegiis, Regulares eximentibus a solutione decimarum.*
- 104. *Latè sumptum Novale non variat jus decimarum.*

E e e 105. Ha